HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אם מחוט ועד שרוך. שלא רצה ליהנות מן הגוזל: **שרוך.** לצועה: **חוט של תכלת.** לציצית: **לצועה של תפילין.** לקשור: **נשלמה לצועה של תפילין.** מיכא הנהה לכתיב[ה] וירלו ממך: **אלו תפילין שבראש.** חות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך: **מאי היא.** מאי הנהה ליכא: **מה נשתנה תכלת.** שהזקיקתה תורה לציצית: **שהתכלת דומה לים.** שהתלזון מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה[ט] ומרחית דמו דומה ליס ויס אינו רואין שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד דכתיב[י] ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר והוא כעצם השמים לטהר שמים דומין לספיר וספיר הוא כסא[כ] הכבוד דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא וכסא הקב"ה מסתכל בכסא הכבוד שלו מזכר במצוה זו שהיא כנגד כל המצות: **הגוזל.** הגוזל ואוכל קשה הוא לעשות תשובה: **לאפרכסת.** טרמוי"ח[מ]: **לא מרגיש.** לפי שאין אתם מרגין עצמכם שלא ממעטין לפיכך משק בכם כי אתם ממעט ממעיטין עצמכם בעונות: **נמרוד.** מלך גדול הפלגה היה ולכך נקרא שמו[ס] נמרוד שהמריד כל העולם כמלכותו על הקב"ה: **מושב זלנים ישבתי.** שאין לי עסק אלא בבתי כנסיות ובתי מדרשות: **כאפרכסת**[ע] **לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם** וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני[ז] ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן[ק] אמר[ח] ונחנו מה לדוד אמר[ט] ואנכי תולעת ולא איש אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר[י] הבה נבנה לנו עיר לפרעה אמר[יא] מי ה' לסנחריב אמר[יב] מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר[יג] אעלה על במתי עב לחירם מלך צור אמר[יד] מושב אלהים ישבתי בלב ימים אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונחנו מה ואמר רבא ואיתימא ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן כתיב הכא ונחנו מה וכתיב התם[טו] תולה ארץ על בלימה אמר רבי אילעא[כ] אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה רבי אבהו אמר מי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר[טז] ומתחת זרועות עולם אמר רבי יצחק מאי דכתיב[יז] האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון יכול יגים דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם אמר רבי זעירא ואיתימא רבה בר ירמיה מכסין בעפר עיר הנדחת ואמאי איסורי הנאה הוא אמר זעירי לא נצרכה אלא לעפר עפרה דכתיב[יח] ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת אש את העיר ואת כל שללה כליל ליי אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: דברים יג יז

יצא זה שמחוסר תלישה כו'. מכאן נרמז לפסול גט שנכתב על הקלף וחת"ל מתכו להתם נמי דרים וכתב ונתן מי שמחוסר כמיכה ומתיגה יצא כו' לטעי נרמז מחוסר תלישה לקלף גדול מחבור עפר לעיר הנדחת לחציר הכא מחוסר תלישה ומסה בפ"ב דגיטין (דף כ:) כחוב בחוכן כל הלוכן:

והתניא תקע לא יצא נטל לא יצא. ס"ל לחתויי מתני' לגוזל הגזול (סוכה דף כט:) של חברה ואל עיר הנדחת פסול אלא ניחא ליה להניח לך בריית לקחני כה שוכר גוזל וחת"ת דבפרק לולבו ב"ד (ר"ה דף כח.) אמר[כ] רב שופר של עבודת כוכבים אין יחקע בו ואם תקע בו יצא וכן בפ' מצות חליצה (יבמות דף קג:) אמר רבא החולצת בקנגדל של עבודת כוכבים חליצתה כשרה ולא אמרינן דמכתת של עבודת כוכבים שעוריה וי"ל להכא בעבודת כוכבים של ישראל דאין לה ביטול לא מכח דעובד כוכבים היא לה ביטול לא מכתת שיעוריה וכי תאי גוונא מצי פרק לולב הגזול (סוכה דף לא:) אהא דאמר רבא לולב של עבודת כוכבים אם נטל לא יצא ופריך ממתניתין לולב של אשרה פסול ומצי נמשני בשאינה של אשרה ות"ת עבודת כוכבים דעובד כוכבים מכי מגבהה הוי ישראל כדאמר בפרק כל הכלים (ע"ז דף מב.) גזילה לגמרי מגביה לה והדר מבטל לה וי"ל כגון שהגביה השופר והסגדל על מנת שלא לקנותו להא מנן במועל שאין שלו חליצתה כשרה ולולב שלו חליצתה כשרה כי"ט שני וכשוכה הוה מצי לשנויי דמתניתין בי"ט ראשון דאין לו ביטול לזוקמה בשאינה של אשרה דומיא דשאר הנחת דקתני אשרה דומיא דשאר הנחת דאפי' בי"ט השני ות"ת עבודת כוכבים דעובד כוכבים וכאן קושט ביטול והמס לאחר ביטול ולאחר ביטול נמי לכתחלה לא יטול ולא יתקע ולא יחלוץ ממנו לפי שהיה עם עבודת כוכבים דאמר ת"ל לשרי עבודת כוכבים ולא לשרי ישראל ובפרק מצות חליצה (יבמות קג:) דמפליג בין סגדל של עבודת כוכבים לסגדל של מקדונת עבודת כוכבים גופיה בין לאחר ביטול ולא מפליג (ה) בעבד עבודת כוכבים גופיה בין לאחר ביטול ויש לומר מילתא אגב מורחיה קא משמע לן דמקדונת עבודת כוכבים היא בטלה עולמית והכא דלקוחה ג"ד קשה עפי' שכיח בי"ט ראשון כמו בשל עיר הנדחת דכתיב[כא] ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל ליי אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: דברים יג יז

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"ג מהלכות שופר וסוכה הלכה ג ופיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין מד טוש"ע ת"ח סימן תרמט סעי' ג:

מג ב מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה ה ופיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין מד טוש"ע ת"ח סימן תרמט סעי' ג:

גליון הש"ס

גמ' מחוט. עיין רש"י בחולין פ' תולדות נח ט' כג ובגל"ס שם:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה והתניא וכו' ולא מפלג בסגדל עבודת כוכבים גופיה:

לעזי רש"י

טרמוי"א [טרימויא"ה]. אפרכסת.

שיטה מקובצת

ה] ורבא אמר אפי' בעפר שריפתה נמי מותר:

רבינו גרשום

באפרכסת זו היא קופה מנוקבת שעל גבי הדחיים שמקבלת כל החטים שמביאין לטחון. וכתיב תולה ארץ על בלימה כלומר דבר שהוא כאין. שבולה עצמו כלומר ששותק. ת"ל מישרים תשפטו בני אדם כלומר לענין תורה שהיא מישרים תשפטו צריכה שלא תגיסו דעתכם עליה. אלא לעפר עפרה כו' קרקע שנשרפה עיר הנדחת עליה יצא זה שמחוסר תלישה כלומר שאינו חשוב עיר הנדחת: רבא אמר מצות לא ליהנות ניתנו. כלומר לא תימא דמעפר עפרה מכסין אלא מעפרה ממש מכסין אלא מעפרה ממש מכסין דמצוה אין חשוב הנאה. יתיב רבינא וקאמר לה להא שמעת'. כלומר הא שמעת' דרבא. לולב ושופר שיעורא בעינן כלומר לולב בעינן ד' טפחים ושופר כדי שיאחזנו ויראה טפח לכאן וטפח לכאן

מוסף רש"י

אם מחוט ועד שרוך נעל. שהכניס עצמו תן הגזל (סוטה יז.). **לחוט של תכלת.** כנגד מחוט, ולצועה של תפילין כנגד שרוך דהייט לצועה (שם). **בשלמא רצועה של תפילין.** קיטל שכר הוא לחוכה הנאה כלכתיב וכו' (שם). **אלו תפילין שבראש.** שכחוב בהם רוב הפם שי"ן (מנחות לה: ועי"ש ד"ה קשר שהכוונה לתפילין של הקב"ה). **אלא חוט של תכלת מאי היא.** מאי הנהה ליכא (סוטה יז.). **מה נשתנה תכלת.** שהזקיקו הכתוב לציצית (שם) **שיהדו**

תורה אור השלם

1. אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אָקַח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם:
בראשית יד כג
2. וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ: דברים כח י
3. וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהַר:
שמות כד י
4. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה: יחזקאל א כו
5. בְּלִבְדִּי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם: בראשית יד כד
6. לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חָשַׁק יְיָ בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל הָעַמִּים:
דברים ז ז
7. וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר: בראשית יח כז
8. וּבָקַר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְיָ בְּשָׁמְעוֹ אֶת תְּלֻנֹּתֵיכֶם עַל יְיָ וְנַחְנוּ מָה כִּי תַלִּינוּ עָלֵינוּ:
שמות טז ז
9. וְאָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם: תהלים כב ז
10. וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמָיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם פֶּן נָפוּץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ: בראשית יא ד
11. וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי יְיָ אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְיָ וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ:
שמות ה ב
12. מִי בְכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת אַרְצָם מִיָּדִי כִּי יַצִּיל יְיָ אֶת יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי:
מלכים ב יח לה
13. אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אַדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן:
ישעיהו יד יד
14. בֶּן אָדָם אֱמֹר לְנָגִיד צֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים יַעַן גָּבַהּ לִבְּךָ וַתֹּאמֶר אֵל אֲנִי מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי בְּלֵב יַמִּים וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל וַתִּתֵּן לִבְּךָ כְּלֵב אֱלֹהִים:
יחזקאל כח ב
15. נֹטֶה צָפוֹן עַל בְּלִי מָה: תֹּלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִי מָה:
איוב כו ז
16. מְעֻנָּה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד:
דברים לג כז
17. הָאֱמֶנָם אֵלֶם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם: תהלים נח ב
18. וְאֵת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַייָ אֱלֹהֶיךָ וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד: דברים יג יז

דזמה למנחה היס ואלן קמזין היס דומה למלחה הכקיע, וכקיע לכסא הכבוד, קלחי קדרים לכתיב בכקיע כמעשה לבנת הספיר כתיב בכקיע כמעשה לבנת הספיר כתיב בכקיע כמראה אבן ספיר דמות כסא וכסא הכבוד כתיב בכסא הכבוד, כלומר לא תסתכל בכסא הכבוד אלא בכסא הרקיע שבו